Q&A over PFAS in bloed naar aanleiding van RIVM rapport (juli 2025)

Waarom doet het RIVM onderzoek naar PFAS in bloed?
Het RIVM doet onderzoek naar manieren om ervoor te zorgen dat Nederlanders minder PFAS binnen krijgen. Dat onderzoeksprogramma loopt van 2023 tot en met 2026. Het RIVM onderzoekt hoeveel en op welke manieren mensen PFAS binnen krijgen. Dat doen ze onder andere met onderzoek naar PFAS in bloed en moedermelk. Het onderzoek naar PFAS in bloed uit 2016 en 2017 is het eerste deel. Het RIVM kijkt ook nog naar PFAS in bloed uit 2025 en in moedermelk uit 2020 en 2021. Die resultaten worden in 2026 verwacht.

Wat heeft het RIVM precies onderzocht in bloedmonster uit 2016-2017?
Het RIVM keek in dit onderzoek < zie nieuwsbericht> naar 28 soorten PFAS in 1.500 bloedmonsters, die in 2016 en 2017 zijn verzameld. Het doel van dit onderzoek was om in beeld brengen hoeveel PFAS Nederlanders toen in hun bloed hadden. In het onderzoek is extra aandacht voor de regio's rond Chemours en de Westerschelde. Het RIVM kijkt of deze regio's verschillen met de rest van Nederland.
In alle bloedmonsters komen zeven soorten PFAS voor. Voor deze zeven soorten PFAS onderzocht het RIVM of de gevonden hoeveelheid in bloed hoger is dan de gezondheidskundige grenswaarde. Dat is in vrijwel alle onderzochte bloedmonsters het geval.
Het onderzoek is gedaan op groepsniveau. De uitkomsten laten alleen iets zien over de hele groep, niet over één persoon. Je kunt dus niet zien van wie welke gegevens zijn. De onderzoekers kunnen geen persoonlijke uitslagen of adviezen over gezondheid geven.

Welke resultaten zijn uit het bloedonderzoek 2016 en 2017 van het RIVM gekomen?
Uit de resultaten van het onderzoek van het RIVM blijkt dat vrijwel alle Nederlanders PFAS in hun bloed hebben. Vrijwel alle Nederlanders hadden in 2016 en 2017 meer PFAS dan de gezondheidskundige grenswaarde in hun bloed.

Resultaten Westerschelde 2016-2017
Rond de Westerschelde was met name de hoeveelheid PFOS hoger. In eerdere onderzoeken van het RIVM werd al geconstateerd dat in gewassen en dierlijke producten rondom de Westerschelde meer PFOS voorkomt. Deze verhoging is ten opzichte van de rest van Nederland relatief bescheiden.

Wat weten we over PFAS en gezondheid?
PFAS kunnen schadelijk zijn voor de gezondheid. Deze stoffen kunnen veranderingen in je lichaam veroorzaken. Zo weten we dat sommige PFAS:

- slecht kunnen zijn voor je immuunsysteem;
- slecht kunnen zijn voor je lever;
- kunnen zorgen voor een hoger cholesterol;
- een hoge bloeddruk en problemen tijdens de zwangerschap kunnen veroorzaken;
- schadelijk kunnen zijn voor de ontwikkeling van ongeboren kinderen (iets lager geboortegewicht);
- mogelijk schadelijk kunnen zijn voor de voortplanting;
- mogelijk slecht kunnen zijn voor je schildklier;
- mogelijk kanker veroorzaken. Onderzoek naar jarenlange, hoge blootstelling aan PFOA laat een verband zien met nierkanker, zaadbalkanker en mogelijk schildklierkanker.

Of je iets merkt van PFAS in je lichaam, hangt af van hoeveel je in de loop van de tijd binnenkrijgt. Hoe langer en hoe meer PFAS je binnenkrijgt, hoe groter de kans dat het effect heeft op je gezondheid. Van de effecten die we hierboven noemen, verwachten we effecten op het immuunsysteem als eerste.
Dat de kans op effecten toeneemt, wil niet zeggen dat iedereen daar iets van gaat merken. Een verhoging van cholesterol bijvoorbeeld maakt je niet meteen ziek. Het verhoogt wel de kans op ziekte. Of je ziek wordt, hangt ook af van veel andere zaken, zoals erfelijke aanleg, leefstijl en of je andere ziekten hebt.
Over de meeste PFAS weten we nog heel weinig. PFAS verschillen in hun eigenschappen, de ene is schadelijker dan de andere.

Waarom is bloedonderzoek gedaan op oude bloedmonsters uit 2016 en 2017?
Het doel van het onderzoek naar PFAS in bloed uit 2016 en 2017 is om een beginmeting te doen. Het RIVM kan hiermee in beeld brengen hoeveel PFAS Nederlanders in die periode in hun bloed hadden. Deze gegevens gaat het RIVM vergelijken met nieuwe metingen die in 2025 gedaan worden. Zo kunnen we zien of er iets verandert en of maatregelen tegen PFAS helpen.

Waarom wordt onderzoek gedaan naar PFAS op groepsniveau, en wat levert dat op?
Een PFAS-waarde in het bloed zegt niet direct iets over de gezondheid van een persoon, maar onderzoek op groepsniveau is wel waardevol. Door groepen mensen te onderzoeken, krijgen wetenschappers inzicht in de hoeveelheid PFAS die we binnenkrijgen, de verschillen tussen regio's en of maatregelen helpen om minder PFAS binnen te krijgen.

Gaat het RIVM ook onderzoek doen naar bloedmonsters van korter geleden?
Ja, het RIVM onderzoekt de aanwezigheid van PFAS in bloedmonsters uit 2025. Sanquin, de vereniging van bloedbanken, ondersteunt dit onderzoek door donoren uit het hele land uit te nodigen om mee te doen.

Het doel van dit vervolgonderzoek is om in beeld brengen hoeveel PFAS Nederlanders nu in hun bloed hebben. Ook kijkt het RIVM of de regio's rond Chemours en de Westerschelde verschillen van de rest van Nederland. De resultaten van dit vervolgonderzoek verwacht het RIVM in 2026.

Kan ik me aanmelden voor het RIVM-onderzoek met bloedmonsters uit 2025?
Nee, het is niet mogelijk om jezelf aan te melden voor het onderzoek. Alleen mensen die hiervoor een uitnodiging van Sanquin hebben ontvangen, kunnen meedoen. Zo zorgt het RIVM dat de onderzoeksgroep een goede weergave is van alle Nederlanders. Goed om te weten: deelnemers aan het bloedonderzoek krijgen geen persoonlijke uitslag.

Ik woon dicht bij een verontreiniging met PFAS buiten de regio's Dordrecht of de Westerschelde. Wordt ons bloed ook onderzocht?
Nee, in het onderzoek worden geen andere regio's uitgelicht. Wel zorgen het RIVM en Sanquin ervoor dat het verzamelen van bloedmonsters goed verspreid wordt over Nederland. Het doel van het onderzoek is om landelijk in beeld te brengen hoeveel PFAS mensen in hun bloed hebben.

Vind de GGD het zinvol om individueel bloedonderzoek te (laten) doen?
De GGD vindt het belangrijk om de voor- en nadelen van bloedonderzoek goed af te wegen. De GGD ziet veel redenen om bloedonderzoek bij individuele personen niet aan te raden:

- De concentratie PFAS in het bloed geeft geen duidelijke informatie over de kans dat je ziek wordt of klachten krijgt;
- Er is geen medisch advies mogelijk op basis van een hoge waarde PFAS in het bloed. Er is geen behandeling mogelijk om PFAS uit je bloed/uit je lichaam te krijgen. Alleen door verdere inname zoveel mogelijk te beperken, neemt de hoeveelheid PFAS in het lichaam langzaam af.
- Het bloedonderzoek is een momentopname en geeft geen duidelijke informatie over een al of niet hogere inname van PFAS in het verleden.

Er zijn mensen die het fijn vinden om te weten hoeveel PFAS ze in hun bloed hebben. Voor sommige mensen kan het weten van de bloedwaarde helpen om bewuster met blootstelling om te gaan, of geeft het rust. Voor anderen kan het juist de zorgen of gevoelens van onmacht vergroten.
Er zijn commerciële aanbieders die individueel bloedonderzoek naar PFAS uitvoeren. De kosten daarvan zijn voor eigen rekening. De keuze om hier gebruik van te maken, laten wij bewust bij de mensen zelf. De GGD ziet hierin geen rol voor zichzelf, vanwege de redenen die we hierboven noemen.

Wat moet ik weten als ik toch mijn bloed wil laten testen?

Kan ik zelf mijn bloed laten testen?

Ja, het is mogelijk om via een commerciële testaanbieder een bloedtest te laten doen. De GGD doet daarvoor geen aanbevelingen, op internet zijn aanbieders te vinden. De kosten zijn voor eigen rekening.

Wat betekent een hoge PFAS-waarde in mijn bloed?

Een verhoogde PFAS-waarde in je bloed laat zien dat je in het verleden PFAS hebt binnengekregen. Dat betekent echter niet automatisch dat je nu klachten hebt of in de toekomst ziek wordt.

De Europese voedselveiligheidsautoriteit (EFSA) heeft een gezondheidskundige grenswaarde vastgesteld. Die grens geeft aan dat onder deze waarde naar verwachting geen gezondheidseffecten optreden. Als je lange tijd meer binnenkrijgt dan de gezondheidskundige grenswaarde, dan neemt de kans op gezondheidseffecten toe.
Uit onderzoek op groepsniveau blijkt dat als mensen lange tijd en veel met PFAS in aanraking komen, het bijvoorbeeld het cholesterol kan verhogen, slecht kan zijn voor het immuunsysteem of de lever. Maar het is niet precies te zeggen wat het voor jou betekent. Hoe jouw lichaam reageert, hangt namelijk af van verschillende dingen, zoals hoe gezond je bent, hoe je leeft, of je aanleg hebt voor bepaalde ziektes, en hoeveel PFAS je hebt binnengekregen.

Is er een medisch advies of vervolg mogelijk bij een hoge waarde?

Nee, dat is er niet. Er is geen directe link tussen de hoeveelheid PFAS in iemands bloed en klachten bij één persoon. Wetenschappers weten alleen wat PFAS doet bij groepen mensen. Bij zo'n groep zie je dat mensen met meer PFAS in hun bloed een groter risico hebben op bepaalde ziektes. Maar dat betekent niet dat één persoon met een hoge PFAS-waarde ook echt ziek is, of dat de klachten daardoor komen. De hoeveelheid PFAS in je bloed zegt dus niks over jouw eigen gezondheid.
Op dit moment bestaat er geen medische behandeling om PFAS uit het lichaam te verwijderen.

Kan ik met een hoge waarde aantonen dat ik ziek ben geworden?

Nee, er is op individueel niveau geen directe relatie te leggen tussen bloedwaarden en gezondheidsklachten.

Kan ik mijn huisarts informeren als ik toch een individueel bloedtest laat doen?

Ja, je kunt de uitslag delen met je huisarts.

Wat doet de overheid om inwoners te beschermen tegen de inname van PFAS?
De Nederlandse overheid doet veel om de blootstelling aan PFAS te verminderen. Er zijn strengere regels gekomen voor PFAS in drinkwater en voedsel, en bedrijven mogen steeds minder PFAS uitstoten. Nederland werkt ook op Europees niveau aan een totaalverbod op PFAS.

Als het lukt om de uitstoot te stoppen, dan blijft het probleem nog langere tijd bestaan. PFAS breken namelijk niet goed af in het milieu en kunnen maar moeilijk worden opgeruimd. Daardoor blijven ze nog lange tijd aanwezig. We hopen wel dat met een verbod de hoeveelheid PFAS afneemt, zodat het in de toekomst bij mensen weer onder de gezondheidskundige waarde komt.
Het Europese verbod is belangrijk, omdat PFAS wereldwijd worden gemaakt en verspreid. Het Europese besluit duurt echter lang. In de tussentijd doen gemeenten, provincies en de overheid in Nederland onderzoek naar de bronnen van PFAS, geven ze strengere vergunningen aan bedrijven en nemen ze maatregelen om PFAS te vervangen, waar dat mogelijk is.

Wat kunnen we in de toekomst verwachten op het gebied van PFAS en gezondheid?
Op dit moment vindt er veel onderzoek plaats naar PFAS, zowel in Nederland als internationaal. Wetenschappers willen beter begrijpen wat langdurige blootstelling aan PFAS precies met onze gezondheid doet.
Deze kennis is belangrijk, omdat het ons in de toekomst meer mogelijkheden kan geven om actie te ondernemen. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat we striktere regels kunnen maken, beter advies kunnen geven aan mensen en misschien zelfs medische oplossingen kunnen vinden.
GGD Zeeland volgt deze ontwikkelingen nauwgezet en passen waar nodig onze adviezen aan op basis van nieuwe inzichten.